

ðj ùft´ òðj v êfèfèæ ñfõtì < 324 A2 2007-08

25-Ý õ¶ ñfõtì ñfi f´

05,06-04-208, a ði ùf «ôftì v Úófè<

Cøš¹ -ó «ðóf. òf.a.e. ° ö% -î éfi

î -ôõ~ Üõ~è«÷, Ü-õš a ð¼ñ, è«÷ à fèÀ -ì ò Hóf%Fò ñfi ft®™ ðf° a èfæõF™ i fi Ü÷¾ èì %î ñA> „C»<, ñù G-ø¾< a èfæA«øj . à fèè GÁõù< á¼ Üó² èf~H™ôfi à ô° î ¿ Mò Ü-ñš¹. It is a Non Government International Organisation.

21-Ý õ¶ È Ýøf± -ì Üó² èfófi GÁõùfèOj a ðfÿèfò< âj Á Ãø «õ± ´<. á¼ ° ®ðó² Ü-ñšH™ Üó² èfófi GÁõùfèæ î fi ñ, èÀ, ° <, Üó², ° < Þ-ì J ôfù ðfò<. Üó² èfófi GÁõùfèæ î fi , ÜóCj , ñ, èæ î ô^ Ftì fèæ ðôõÿ-ø ñ, è«÷f´ a i ¼, èñfè^ a fi ~¹ a èf± ´ a èð™ð´^¶< éfi ù<. Ü%î š Hj ùE J™ i ft®™ à æ÷ áóf÷ñfù Üó² èfófi GÁõùfèO™ à fèt° ^ î -ô-ñJì< à ± ´.

à fèÀ -ì ò õL-ñ-ò cfè«÷ ° ¿ -ñòfè ÜP%F¼, Al ~è÷f âj ðF™ âù, ° „ è%«î è< à ± ´.

Þ%î „ èñò^F™ âù, ° á¼ è-î G-ù¾, ° õ¼Aø¶. a èJj t dtì ~ a èf~, è^Fj õfJ L™ Gj Á a èf± ´ à æ«÷ ÜÃñF «èt´ õ¼ðõ~èOj î ° F-ò Ý (E%¶ ÜÃñFSð¶, ÜÃñF, è ñÁšð¶ «ðfj ø èì -ñ-ò„ a è¶¶ a èf± ´ Þ¼%î f~. Üš a ðf¿ ¶ a èf~, è^F™ Þì < «î ® á¼ ÜóCò™ôfF õ%î f~. Þì < a ðÁõî Ýèfù Üõ¼-ì ò î ° F ðÿP, «ètì a ðf¿ ¶,

"i fi Þ¶õ-ó a™ôfš ði MèO½< Þ¼%F¼, A«øj , a™ôf GÁõùfèt° æÀ < ¿ -ö%F¼, A«øj . âù, ° âj ù î ° F âj Á òf¼< «ètì F™-ò. i fi á¼ ÜóCò™ôfF"

âj Á ÃPùf~. Üî Ý° ¹Qî dtì ~: ñj Q, è¾<: à fè-÷ ÜÃñF, è Þòðf¶ ÜóCò™ôfFèOì l ¼%¶ Þ%î „ a èf~, è^ -î òfõ¶ èfšðfÿø «õ± ´ < âj Á èì ¾æ âù, ° à ^î óMt®¼, Aøf~ âj Á ÃP ñÁ^¶Mtì f~. Üõ-ó Ü´^¶ á¼ a ðfPJ ò™ õ™½î ~ õ%î f~. Üõ~ dtì -ó ðf~^¶,

"äðf äù, ° ÜŠö÷öfèš «ðêˆ ˆâî Kðf¶. îfj; ¼ ˆðfPJ ð™ ö™½îj; .
âù, ° „ ˆêfˆ, èˆF™ Þì< «è†ˆ îfj; öóM™-ò, Ü-î ¼ ° -ø ˆÿPŠ
ðfˆŠðîŸ° ÜÃñF îf¼fèœ, îfj; F¼<ð¾< âù¶ à òèˆFŸ«è ˆêj; Á
Üf° âù, ° ñ†ˆîj; P âù¶ ñ, èÀ, ° < ¼ ˆêfˆ, èˆ-î
à ¼ðf, ° A«øj; "

âj; Á ÃPùfˆ. Ü%î Š ˆðfPJ ð™ ö™½î-óŠ «ðfò öf¿< è° îfðˆF™ ¼
ˆêfˆ, èˆ-î «ò à ¼ðf, ° < Fø-ñ ð-î ˆî öˆèœ cfèœ.

¼ ð™è-ò, èöèˆ-î ˆˆ¶, ˆêf† îf™ Üf° Þ¼Šðöˆèœ
è™Mðf÷ˆèœ: ðò ¶-òè-÷, èŸøöˆèœ. âQÃ< ˆšˆöf¼ö¼< îfèœ Hj; ùf™
¼ ˆðKò ˆöŸP öóöfŸ-ø, ˆêf† îöˆèœ Ü™ò. à fèO™ ˆšˆöf¼ö¼<
è° îfðˆ«îfˆ ˆî¼, èñfù ˆîfìˆ-î ðöˆèœ. à fèœ ¶-òèO™ êfî -ù
ð-î ˆî öˆèœ, 1Fò ˆîfN-ò, 1Fò ˆêf° -òè-÷ à ¼ðf, Aðöˆèœ. ðò
¶-òè-÷, èfˆ%î öˆèœ. Ü«î êñòˆF™ Þ%î „ è° îfðˆFŸ° î<ñf™ Ÿ ù
ò-èJ™ Üöˆ Üöˆ ¶-òèO™, ˆðf¶öfè à îö «ö†ˆ < âj; ø «è-ò ñùŠðfj; -ñ
à -î ðöˆèœ. à fèO™ ðöˆ, îfèÀ -î ð ° †<ðˆ «î -òèœ G-ø¾ ˆðŸø
G-òJ™ ˆðf¶ˆ ˆîf† ˆŸ° «îóˆ-î „ ˆêòMîˆ îðfófJ ¼Šðöˆèœ. âQÃ<
à fèÀ -î ð Ÿ>%î ÜP¾< ÜÃðö° < îf< Þ%î „ è° îfðˆFŸ° Š ðòj; ðì
«ö†ˆ < âj; ø Ÿˆö° < ° ¿ -ñðfè¾<, ° -òðfè¾< ðòj; ðˆˆî ŠðˆAøîf ˆâj; ð¶
â† E Šðfˆ, èŠðì «ö† ˆò âj; Á. ÜîŸèfù ˆ>G-ò Þ%î „ è° îfðˆF™ öóöðfè
Þ™-ò.

îf< öf>ö¶ è™M»è< âj; Á ˆ™«öfóf½< ÃøŠðˆAø¶. Þ-î, è™M„
è° îfð< [Knowledge Society] âj; A«øf<. è™M î-ò° -ø, î-ò° -òðfè ñQî
è° îfð< ÜP%î ˆâj; Á. ÜŠðˆðfùf™ Þj; Á îf< èfµ < 1Fòîfù, CøŠðfù, è™M
ˆîfìˆðfù ñfŸø< âj; ð¶ âj; ù âj; ø «èœM ˆ¿Aø¶.

ñQî è° îfð< Þ¶ö-ó íj; Á »èfè-÷, è†ˆ Þ¼, Aø¶. ° îöfö¶
«ö÷f† -ñ »è<, ˆøˆîfö ˆ† ífJ ó< Ÿ†ˆè° °j; 1 Ü-î ðf÷< ˆî Kðfî ¼
«ñ-î èòŠ-ð-ò, è†ˆHˆˆfˆ. Üîj; Ü®Šð-îJ™ à ¼öfù¶îfj;
«ö÷f† -ñ »è<. Ü¶ 17-ö¶ ÈŸøf†ˆ ö-ó ˆîfìˆ%î¶. 18-Ÿ ö¶ ÈŸøf† ˆ™
ˆîfN™ 1ó†C ˆŸð†î¶. Üîj; ÞÁFJ™ Þ¼%¶ ˆîfN™ »è< ˆîfìfAð¶. 20-ö¶
ÈŸøf†ˆ ñˆFJ™ èE ŠˆðfP è†ˆH®, èŠð†î¶. Üîj; Ü®Šð-îJ™

à ¼õèù¶îé; aîéN™ »è<. Û¶ 17-õ¶ Èÿøé± ´ õ-ó aîéî~¶¶. 18-Ý õ¶ Èÿøé± ®™ aîéN™ 1ó†C äÿð†¶¶. Ûî; ÞÁFJ™ Þ¼¶¶ aîéN™ »è< aîéîfAð¶. 20-Ý õ¶ Èÿøé± ´ ñ^FJ™ èE ŠªðéP è± ´H®, èŠð†¶¶ Ûî; aîéî~ðè à ò~ aîéN™ ,†ð »è< à ¼õéJÝÁ, Ûî; M-÷õèè ÞŠªðé¶¶ è™M»è< Û™õ¶ Knowledge Era à ¼õéAJ ¼, Aø¶.

«õ÷é± ñ »è^F™ aîéîfA Þ; Á õ-ó é° îèò^F™ Ý, è, è, Fèè â; ðùõÿP™ äÿð†´æ÷ ñéÿøéè-÷ íé< â± E Š ðé~, è «õ± ´<. Í; Á õL-ñè-÷Š ðÿPŠ «ðèðé<.

1. î-é õL-ñ
2. GF õL-ñ
3. ñF õL-ñ

èé†´í óé± ® èèò^F™ î-é õL-ñîé; î-ò-ñª ðÿÁ M÷fAð¶. Ûîÿ° á¼ Cò Ý »îfèÀ< ðò; ð†ù. aîéN™ »è^F; aîéî, è^F™ GFJ; °, Aò^¶õ< à ò~¶î¶. è™M ÛP¾< ðò; ð´^î Šð†¶¶. è™M ÛPM; °, Aò^¶õ^F; aîéî, è«ñ aîéN™ 1ó†Cîé; .

«õ÷é± ñ »è^F;ª ðé¼÷éîéó< â¿^îP-õ í<H Þ¼, èM™-ò. Ûî-ðòª ðé¼÷éîéó<, ðJÝCª ðÿø-èM-ùè~è-÷ í<H Þ¼¶î¶¶. MõéJèè, î„é~,ª èèF™ò~, ° ðõ~ «ðé; øõ~èè îé; Ûî-ðò àÿð^F, °, èéóí ñè Þ¼¶î ù~. â¿^îP-õ í<H Ûî-ðò é° îèò õé>, -è«ðé,ª ðé¼÷éîéó«ñé Û-ñòM™-ò.

° è<ñ¶ íH Þ-ðòQ; É¶õ~. àòAÿ° ^ îé< õöfè «õ± ®òª èèFè-÷^ î; èé~H™ õöf° õîÿ° Þ-ðòùéF™ «î~ªª´, èŠð†ìõ~. Ûõ¼, ° â¿î Šð®, èª îKðé¶¶. ñ; ù~ Ý†CJ™ àòè< è± ì ñéñ; ù~èO™ î-ò Cø¶î Þ¼õ-ó^ «î~ªª´, è «õ± ´ñéùéF™ Û«èéè¼<, Û, ð¼< ° îLì< õAŠðé~èè. Ûõ~èÀè Û, ð¼, ° â¿î Š ð®, èª îKðé¶¶. Þîÿ° < Û, ð~ ð-òò èèò^îõ~ Û™ò, 16-Ý õ¶ Èÿøé± ñì„ «é~¶îõ~.

éfè èèò^ îí>íé†-îŠ ðÿP á¼ Þò, Að õóòéÁ à±´. ÛŠªðé¶¶ ðé± ®òíé†®™ ð; Qó±´ Ý±´ª aîéî~¶¶ ð...è< äÿð†¶¶. ðé± ®òñ; ù; á¼ªª, è®ðéù G-ò-ò„ è¶F^îé; . ñ; ù~ â; øéF™ Ûóè-ò Þ¼, ° <, Ûóè-ò â; øéF™ Ûõ-ó í<H á¼ Ã†ì«ñ õé>¶¶ªª èèé± ®¼, ° <. Ûõ~è-÷ªò™òé<

–ô^¶, èŠĐËŸÁ< G–ôJ™ Ü; Á Üóè; P™–ô. àù«ô á¼ Cô–ó ñ–ôªĐ¶¶
ô÷^«îÉ´ P¼, ° < ð° Fè†° „ªè; Á íÉ†è–÷, èN^¶Mt´Š ðÉ†®ò íÉ†®Ÿ° Š
ð...è< b~%î H; ô¼ñÉÁ «ô†´«èœ M´, è G–ù^îÉ; . ðÉ–ó ÜÃŠ¹ô¶ á; ø
«èœM â¿ Aø¶.

Ü–ñ„è–ó ÜÃŠð °®ð¶¶. Ü%î, èÉô^F™ Ü–ñ„è~èœ ÜPM™
Cø%î ò~è÷èè¼<, ñ; ùÃ, ° ^ «î –ôŠð´< «ðÉªî™ôÉ< ÜP¼–ó»< ,
Ÿ «ôÉè–ù»< ööfè, Ã®òò~è÷èè¼< P¼%îÉ~èœ. ð–î^î –ôð–ù ÜÃŠð
Pòð¶¶. à%î «î ó^F™ à%î àFK ð–îªò^¶ ö¼ôÉ; á; ÁªÉF™½ôî ŸA™–ô.
Üóè–ôJ™ P¼%î ÜPè~è÷èè¼Að¹òò~ªð¼ñ, è–÷ ÜÃŠHùÉ™ à%î í†ì° <
ô%¶MìÉ¶ á; Á G–ù^¶ Üô; è–ðJ™ P¼%î¹òò~èœ Ü–ùò–ó»< Ü–ô^¶
Ü; –òòôÁ–ñ G–ôJ™ Üô~è–÷, èŠĐËŸÁôîŸ° öéFJ™–ô ŸîôÉ™ ö÷<
àœ÷ íÉ´è†° „ªè; Á ð...è< b~%î H; ðÉ†®ò íÉ´ ô¼è àù, ÃPùÉ; á; ð¶
P–òðÉùÉ~ ÜèŠªðÉ¼œ ÃÁ< Pô, Að Gè> „C. àù«ô ÜPè~èœ Ü; Á
ªðÉ¼÷ÉîÉó^ «î –ôðèè P¼, èM™–ô.

ªîÉN™ »è^F™ îÉ; è™MòP¼ ðò; ð´îŠð†ì¶. è™MòP–òŠ
ðò; ð´F è¼Mè–÷ à¼ôÉ, AùÉ~èœ. è¼MèO; àîMòÉ™ àŸð^F–òŠ
ªð¼, AùÉ~èœ. –èªªîÉNL; íô<ªÉòŠð†ì àŸð^F, °ªªîÉN™, †ð–î
ðò; ð´Fòî; íô< àŸð^F ðòñîf°ªð¼Aò¶.

"The agricultural society depended on craft. In the industrial age craft was replaced by technology. Technology increased productivity: increased productivity meant increased wealth."

ªîÉN™ »è< ÜPMòL;ªªîÉN™, †ð^F; Ü®Šð–îJ™ Ü–ñ%î¶.
ÜPMò½<ªªîÉN™, †ð°<îŸ° Pè°îÉò^FŸ° à†´ô¶ Ü™ò. Ü–ôè™MJ;
Ü®Šð–îJ™ Ü–ñ%î–ô. àù«ô 19-Ÿô¶ ÉŸðÉ†®™ P¼%¶. î–èòL–ñ, GF
òL–ñ Pó†´, ° «ñòÉèñFòL–ñ Pì<ªðŸ¶.

19-Ÿô¶ ÉŸðÉ†®;ªªîÉ, è^F™ á¼ ðí, èÉó íÉ†®; °®ñèQ;
ô¼ñÉù< á¼ à–ò íÉ†®; °®ñèQ; éóÉèK ô¼ñÉù^–îMì 3 ñîf° ÜFèñÉè
P¼%î¶. Ü%î ÉŸðÉ†´îÉ†® 20-ô¶ ÉŸðÉ†®Ÿ° ô%îªðÉ¿¶, 20-Ÿô¶
ÉŸðÉ†´Ÿó<ð^F™ á¼ à–ò íÉ†´, °®ñèQ; éóÉèK ô¼ñÉù^–îMì á¼

ðí , èfó ì òí , ° ðñèQ; éofèK ò¼ñfù< 10 ñì f° ÜFèñfè P¼%î ¶. 21-ò¶ È Ýøf± ®™ Ü¶ ãõ^î fõ 70 ñì f° «ðfõ ÜFèK^¶ Mtì ¶.

¶¶ ì < ð ° ððfî áêEF «ðfõ P¼, èòf< . P; Á à òè< ° ; «ùPò ì f´èæ, ° ; «ùÁ< ì f´èæ àù Pó± ´ áðKò HK¾è÷fèŠ HK%¶ P¼, A; øù. ÜöÝÁæ ° ; «ùPò ì f´èO™ P¼, ° < 20 êî MAî ñ, èæ à òè ò¼ñfù^F™ 85 êî MAî ^î ÜÃðM, Aøf´èæ. eí < P¼, ° < 80 êî MAî ñ, èÀ , ° , A-î Šð¶ 15 êî MAî ò¼ñfù< ì f; . ¶¶ ã«î f ð^FK-è, áêEF Ü™õ. ¶¶ ä, Að ì f´èæ GÁõù^F; United Nations Development Programme GÁõù^F; î èõL; Ü®Šð-ì J™ Ü-ñ%î ¶.

° ; «ùPò ì f´èO; õ÷^¶, ° < H; î fAð ì f´èO; õÁ-ñ, ° < á; ù èfóí < á; ø «èæM á¿Aø¶. PðÝ-è õ÷fè÷f Ü™õ¶ Üf° à ¼õf, èŠðt®¼, ° < , î ÷õfì fèæ «ðf; ø õèFè÷f á; ð-î à òè õfA 192 ì f´èO™ ÝÆ%î ¶. Üî ; í ò< Üõ~èæ è± ì ° ®¾ H; õ¼ñfÁ:

á¼ ì f±@; áðf¼÷fî fõ õ÷~„C, ° Ü®Šð-ì òfù-òèO™:

1. PðÝ-è õ÷^F; ðf° 20 êî MAî <
2. èòì ì fèæ, î ÷õfì fèæ «ðf; ø õÝP; ðf° 14 êî MAî <
3. ñQî õ÷< , è° î fð„ Á> G-ò [Human and Social Factor] 64 êî MAî < .

«õ÷f± -ñ, è° î fð^F™ Gõ° < c¼«ñ, á¼ ì f±@; áê™õ^FÝ° Ü®Šð-ì è÷fè P¼%î ù. áî fN™ 1ótc, ° Š H; Gõ õ÷< , c~ õ÷^«î f´ á± áí fè õ÷° < , P¼< 1, áê< 1, Ü½l Qò< «ðf; ø ì f¶ õ÷fèÀ< ì f; Ü®Šð-ì è÷fè P¼%î ù. èì %î È Ýøf± ®™ áðKò Ü÷M™ ° ; «ùPò ì f´èO™ Üf° A-î ^î õ÷fèæ áùŠ 1Fî fè á¶¼l™-ò. P¼, A; ø õ÷fè-÷Š ðò; ð´^¶õF™ à Ýð^F-òŠ áð¼, ° õî Ý°, è™MòP-òŠ ðò; ð´^F Üî ; í òñfè^ î fè÷¶¶ õ÷^î Š áðKò Ü÷M™ áð¼, A áèf± ì f´èæ. à Ýð^F áð¼, è^FÝ° á¼ éf; Á Ãø «õ± ´ñfùf™ ÜáñK, èfM™ í ; Á êî MAî < «ð~ ß´ðt´æ÷ «õ÷f± -ñ ì f; , eí° æ÷ 97 êî MAî < «ð¼, ° < à í ¾ áèf´, Aø¶. Ü¶ ñt´ñ™õ Üõ~èÀ -ì ò «î -ò, ° l ...Cò à ðK M-÷-ò»< èfí õN õ°, Aø¶. Ü%î à ðK M-÷¾ èfóí ñfè^î f; 20 êî MAî ^î fQò^î áñ^î ùf™ á; ø áK áðf¼æ î òèK, èŠ ðò; ð´^¶Aøf´èæ. ì ñ¶ ì f±®™ 60 êî MAî ^FÝ° < «ñòfùõ~èæ

āī ēōŋ ā¼ ō-èJ™ «ōē÷ ‡ -ñJ™ β´ð†´ Þ¼, Aøē-èœ. āù«ō à YðˆF-òŠ^að¼, è è™M Þj Á Þŋō-ó Þ™ôēī ā¼ 1ŋ°, Aðˆŋōˆ-ī Š^aðŸÁ Þ¼, Aøŋ.

° j «ùPò īē´èOj ō÷ñēù G-ô-ñ, ° Í j Á Ü®Šð-ī, èfóí fèœ Þ¼, Aj øù.

4. Ü-ùō¼< â¿ˆî P¾, Ü-ùō¼< Üōˆ Üōˆ^aī ēN½, ° Š ðJŸC^aðŸP¼, Aøē-èœ.

5. Cō°, Aðñēù ŋ-øèO™ à „ê G-ô ÜP¾^aðÁ< òēēŠ¹ Þ¼, Aøŋ.

6. 1Fòù è‡´H®, ° < Ý Ÿø™ Þ¼, Aøŋ.

° j «ùÁ< īē´èœ Þ%îˆ ŋ-øèO™ «ī -ōðēù ò÷ˆ„C-òŠ^aðŸP¼, èM™-ò. Þ%îˆ ŋ-øèO™ ò÷ˆ„C^aðÁ< ° òŸCèO™ ÞŠ^aðē¿ ŋ<^aðKŋ< β´ð†®¼, Aøē-èœ.

ò÷ˆ„C^aðÁ< īē´èœ Cō à òˆ è™Mˆ ŋ-øèO™ ī fèœ īē†™ òēēŠ¹èœ Þ™ôēī Á> G-ôJ™ è™M»<, ðJŸC»<^aðø, Þ-÷-è-è-÷ ° j «ùPò īē†´, ° „^aê™ô ÜĀñF, Aøē-èœ. Þj Á ñēī òˆèO™, èˆō«ī ê ñēī òˆèœ āù ā¼ ō-è à ¼ōēAJ ¼, Aøŋ. 2003 Ý ‡´ èī, ° Šð® 18 ôté< ñēī òˆèœ ī fèœ īēē īē†´, °^aðO«ò ° j «ùPò īē´èO™ à òˆ è™M^aðÁAøē-èœ. Ü^añK, èēM™ ñ†´< ãøˆî fò ó ôté< èˆō«ī ê ñēī òˆèœ ðJ™Aøē-èœ. Þ%î ā‡ E, -è 2025 - Þ™ 72 ôtēñfè Þ¼, ° < âj Á âFˆðēˆ, èŠð´Aøŋ. ÞŠ^aðē¿ ŋ Ü^añK, èē^aðÁ< ò¼ñēù< 14.5 H™Lòj īēōˆ, ãøˆî fò 70 Ý J ó< «èē® ī ðēē. HK†ì Q™ 2.7 ôté< ñēī òˆèœ ð®, èAøē-èœ. Þí j Í ô< HK†ì j^aðÁ< ò¼ñēù< £3 H™Lòj . ° -ø%î ñ, èœ^aīē-è-ò, ^aèē‡ì Üīēōŋ 2.1 «èē®, °, ° -øðēù ñ, èœ^aīē-è-ò, ^aèē‡ì Ý v F«óLòēM™ 2.1 ôté< Üò™ īē†´ ñēī òˆèœ ð®, Aøē-èœ. Þōˆèœ Í ô< Ý v F«óLòē^aðÁ< ò¼ñēù< \$ 7.5 H™Lòj . Þ%FòēM™ Þ¼%ŋ ű†´< 83 Ý J ó< ñēī òˆèœ Ü^añK, èēM™ ð®, Aøē-èœ. 39000 ñēī òˆèœ Ý v F«óLòēM™ ð®, Aøē-èœ. 24000 ñēī òˆèœ Hó†ì Q™ ð®, Aøē-èœ. ãøˆî fò 1 ôtēˆŋ 50 Ý J óˆFŸ< ÜFèñēù Þ%Fò ñēī òˆèœ^aðOīē´èO™ ð®, Aøē-èœ. Þōˆèœ Í ô< Ý ‡´ «īēÁ< Þ%Fòē¾, ° Ý<^aèò¾ ° -ø%î ðté< 20 Ý J ó< «èē® ī ðēē. ÞōˆèO™ èē™òēēŠ «ðˆ^aðOīē´^aê™òēŋ Þ%FòēM™ ð®Šðī Ÿēfù òēFè-÷ ãŸðˆˆF, ^aèēˆˆē™ Āì ñ, ° Ý ‡´ «īēÁ< 5000 «èē® ī ðēē eī ñē° <. āù«ō ī™ò G-ôJ™ è™M^aðÁ<

õfEŠ¹è-÷ à ¼õf, A, ° èf´Šðõ~èæ è™™-òŠ ° ð¼, ° Aøf~èæ âj ð¶
ñt´l j P «i ó®òfè Ü%î ïft®j ° ðf¼÷fî fô~î » < á , ° M, Aøf~èæ. âj -ùŠ
° ðf¼~î ÷ M™ Cø%î è™™ GÁõùfè-÷ à ¼õf, ° ðõ~è-÷ ïfj 21-Ý õ¶
Ë Ýøf± ®j Þ%Fò «î é ð, î~èæ âù, ÃÁ«õj .

â¼ Cõ~ ï< ïft®™ è™™ õE èñfAMtîî fèŠ ° ðKò Ü÷M™ ° -ø
° èf™Aøf~èæ. õE è< âj ð¶ â¼ ðfõ, ° èò™ Üj Á. èfè èfô^FL¼%¶ î l >
ïft´ õE è~èæ à ô° ° ¿ õ¶< ° èj Á õE è< ° è¶¶ Þ%î ïft´, ° õ÷<
«è~^F¼, Aøf~èæ.

° èfæõ¶< G-ø° è÷f¶ ° èf´Šð¶< ° -ø ° èfî f¶

° èEòŠð´< õE è< ñKòf-î ðfù«î «ò ðf° < .

° j «ùPò ïf´èÀ, ° à ð~ è™™ ° ðø, ° è™½< ñfî õ~èO™ ° ð¼< ðf°
Ý Cò ïft-î „ «è~%î õ~èæ. Ý Cò ïf´èOL¼%¶ ñfî õ~èæ «ñ-ò ïft´, ° „
° è™õî Ý° Š ðFòfè^ î fèæ ïft®«ò Ü%î õèF-ò à ¼õf, è «õ± ´< âù,
CfèŠl ~, ° ® ° õ´^î ¶. Ý, v «ðf´ «ðfj ø, «è<HKtx «ðfj ø, MIT «ðfj ø
ý f~«õ~t «ðfj ø è™™ GÁõùfè-÷ à ¼ ïf´ âOî fè à ¼õf, è ° ®ðf¶. æK¼
Ý ± ´èO½< à ¼õf, è ° ®ðf¶. ïf< õf¿< à ôAj ° èfæ-è M-ó«õ ° ðÝP
î ¼< âj ð¶ î fj . ° èEò G-ù^î âj -ø M-óM™ ° èEò «õ± ´< . âù«õ
Ý, v «ðf´ «ðfj ø, «è<HKtx «ðfj ø GÁõùfè-÷ à ¼õf, ° õî Ý° Š ðFòfè
Ü%î GÁõùfè-÷«ò Ü-ò^¶ ÜõÝPj õ÷fèfè-÷, CfèŠl K™
à ¼õf, ° ñfÁ ãÝðf´ ° èEî f~èæ. Üî j ð® Ü° ñK, èfM™ Þ¼%¶ MIT, Johns
Hopkins, õf~tî j è™™ GÁõù<, Cèf«èf ð™è-ò, èöè< Ý Aò ïfj °
GÁõùfèÀ< «ñ½< çHófj v, ý fô%¶, ° ù~ñQ «ðfj ø ïf´èOL¼%¶ ïfj °
GÁõùfèÀ< âù 8 GÁõùfèæ ÞŠ° ðf¿ ¶ ÜõÝPj õ÷fè^~î „ CfèŠl K™
GÁMJ ¼, Aj øù. Þ%î GÁõùfèO™ Ü%î %î ïf´èO™ «è¼< ñfî õ~èÀ<
CfèŠl ¼, ° ÜÃŠðŠð´Aøf~èæ.

âù«õ ÜPè~ ° ð¼ ñ, è÷fAò à fèæ ° j Þ%î „ èñò^F™ -õ, è «õ± ®ò
° èEî à òè÷M™ è™™MJ™ Þ¶õ-ó Þ™òfî ñf° ð¼< 1ótC ãÝðt´ õ¼Aø¶.
à ð~ è™™-òŠ ° ðf¼~î õ-ó ïf< èì%î 60 Ý ± ´ èfô^F™ ° ðæ-÷-ò~ Mt´ „
° èj ø Ü-ñŠH™ â%î Š ° ðKò ñfÝø^~î » < à ¼õf, èM™-ò. Ý fAò^F™ â¼
° ¶° ñfN à ± ´:

"A nation must bring about mini revolutions every now and then, if you do not bring mini revolutions, you have to face a major revolution."

è™™ ^ ¶ -øJ™ ì £ < CÁ CÁ ñÿøfè-÷, CPò Ü÷Mòfè 1ó†Cè-÷, ^aêÈò ^ î õPM†«ì £ <. àù«õ ÞŠ^að£¿ ¶ ¼ ^aðKò 1ó†C-ò, ^aêÈò «õ ‡ ®ò è†ì fè ^ F™ Þ¼, A«ø£ <.

1857-Þ™ Þ%FòfM™ ì £ < Í ; Á ð™è-ò, èøèfè-÷ à ¼ø£, A«ù£ <. Üî ÿ° Š Hø° ì £ < M´î -ò ^aðÿø ^að£¿ ¶ 17 Ü™ò¶¶ 18 ð™è-ò, èøèfèè Þ¼%î ù. ÞŠ^að£¿ ¶ ãø^î fè 300 ð™è-ò, èøèfèè à œ÷ù. Gè > G-òŠ ð™è-ò, èøèfè-÷ ÞF™ «è~, èM™-ò. ÞŠ^að£¿ ¶ «í fòfèñfè 20 Ý J ó < è™Ö Kèœ Þ¼, A; øù. è™Ö Kèœ õ÷~%î Ü÷¾, ° ð™è-ò, èøèfèè õ÷óM™-ò. 12.8 «è£® ñ, è-÷, ^aè£ ‡ ì üŠð£Q™ 726 ð™è-ò, èøèfèè Þ¼, A; øù. 8.2 «è£® ñ, è-÷, ^aè£ ‡ ì ^aü~ñQJ™ 350 ð™è-ò, èøèfèè Þ¼, A; øù. 30.4 «è£® ñ, è-÷, ^aè£ ‡ ì Ü^añK, èfM™ 2466 ð™è-ò, èøèfèè Þ¼, A; øù. 113.1 «è£® ñ, è-÷, ^aè£ ‡ ì Þ%FòfMÿ° 300 ð™è-ò, èøèfèè â; ð¶ ì £ < â ‡ E , Ãî Š ð£~, è ° ®òfî Ü÷¾, ° , ° -øøfè-òð£° < ì ñ¶ ì £ ‡®; Hóí ñ~ Ü-ñ^î National Knowledge Commission âÃ < Ü-ñŠ¹ 2015 - , ° œ ì £ < 1500 ð™è-ò, èøèfè-÷ à ¼ø£, è «õ ‡ ´ < â; Á ÃÁJ ¼, Aø£~. Þ%î â ‡ E , -è-òŠ ð£~¶¶, Cò è™Mòf÷~èœ Hól ^¶ GÿAø£~èœ. Ý ùf™ c ‡ ì èfèñfè, ^aêÈò ^ î õPò «î, è^î-î Þ´è†´õî ÿ° Þ¶ î M~, è ° ®òfî î £° <. èì%î Í ; Á Ý ‡ ´èO™ 1250 1Fò ð™è-ò, èøèfèè à ¼ø£, ° ñfÁ Yù£ à ^î óM†®¼Šðì fè^ «î Cò, è™M ÜP¾, ° ¿ ÃPJ ¼, Aø¶¶. àù«õ ì £ < à ‡ -ñòfè è™M »è^î à ¼ø£, ° < ðE J™ Þ´ð´õî ÿèfè ò££Š¹ ãÿð†®¼, Aø¶¶.

Þ¶ 1Qî ñfè ðE à ‡ -ñòfè «î è ð, î ~èœ Þ´ðì «õ ‡ ®ò ðE . è™M-ò ðÿP, Ãø õ%î èMè; j

èøfè-ó áO«ò âf° <
 è-óJ ô£ ^aõO«ò õ£K
 õøfA®; ° -øøF; P
 õ÷~%F´ < Ü¼õ«ñ! c

Ý , ° òÉÉ ÜNŠðÉÉ èÉŠðÉÉ
 Üò; ÜK CõùÉ~ î < ° æ
 «î , Aò^a èò^{TM} èæ Í j Á<
 «ê~[^] ¶ c â¿ %î ÉÉ õÉ> M^{TM}
 ° ¶-ñJ^{TM} î ÷ ~î^{TM} ñÝÁ<
 Í ŠHQ^{TM} õL-ñ ° j ø^{TM}
^aðÉ¶^a õÃ< ñ‡ E^{TM} c«òÉ
^aðÉ¿^a î É¼¹ ¶-ñ^a ðÝÁ
 Þ÷-ñ^a ðÉ´ áO~õÉÉ

â; Á è^{TM}M-òŠ ðÝPŠ ðÉ´ AøÉ~. âù«õ ÜN, ° < , Ý , ° < , èÉ, ° < FøÃæ÷ á¼
 ê, F-ò à ¼õÉ, ° õF^{TM}, õ÷~[^] ¶õF^{TM}, ðóŠ¹õF^{TM} ð^{TM}õ-è[^] Fø-ñòÉÜõ~è-÷,
^aèÉ‡ ì à fèæ GÁõù< ðf«èÝè «õ‡´ < âù «õ‡ ® M-ì^a ðÁÁ«ø; .